

השיעור השבועי

של מוריננו ראש הישיבה

הגאון המקובל רבי מרדכי עטייה שליט"א

בענין

דעת המזווג את או"א

"טבת תשע"ה

תוכן הענינים

- האם הדעת שמקבל שפע מהמזל עומד בין אבא לאימא. או שהיא
הדעת הפרטית שיש לאבא ואימא א
שימת הלש"ם שהדעת שבין אב"א היא המזל ג
ביאור השד"ה והכרם שלמה בדברי הע"ח ז

להארות ולהערות

nivimaeroc@gmail.com

החוברת יוצאת לע"נ
רבי אברהם בן גורג'יה בטאט
ת.נ.צ.ב.ה.

דעת המזווג את או"א

האם הדעת שמקבל שפע מהמזולא עומד בין אבא לאימא. או שהיא הדעת הפרטית שיש לאבא ואימא

בשעה"כ [דף צ"ה רע"א] מבואר, שוא"ו דואלהי הוא הדעת הידוע המזווג את אבא ואימא.

וכדי להבין מי היא זו הדעת המזווגת את אבא ואימא, נפתח בדברי הרב בע"ח שער א"א פ"ז [דף ס"ד ע"ג אות א'] וז"ל: שמתפשטת הארה מהחסד העליון [דעתיק - הגוב"י אות ד'] שמתלבש בכתר דאריך, ומשם מתפשטת [הארה הנ"ל] עד מזל הי"ג דאריך, ומשם מתפשט עוד הארה ההיא עד הדעת שבין אבא ואימא ומיחד אותם.

ולמדנו שמחסד דעתיק המלובש בכתר דאריך¹, נמשכת הארה אל מזל הי"ג דדיקנא דאריך, ומשם נמשכת עוד ההארה ההיא עד הדעת שבין או"א, וע"י זו הדעת מזדווגים או"א.

ומבואר כאן בע"ח שזו הדעת המזווגת את או"א, היא הדעת שבין או"א. וראה בהגוב"י אות ה' שביאר, שדעת זו היא בחינה נוספת על או"א, ואינה מכלל או"א עצמם. והיא מקבלת שפע ממזל הי"ג דאריך.

¹ כנודע שחסד דעתיק מלובש בכתר דאריך, וגבורה דעתיק בחכמה דאריך. וא"כ מ"ש הרב כאן שחסד דעתיק מתלבש בכתר דאריך, נראה שכוונתו לציין את מקומו של החסד דעתיק. ואין כוונת הרב שמחסד דעתיק תפשט הארה לכתר דא"א.

ועיין לקמן בדברי הרב בשער רוה"ק, שכלל לא הזכיר דבר זה, שחסד דעתיק מלובש בכתר דאריך. והיינו כמ"ש שכוונת הרב היתה רק לציין את מקומו של חסד דעתיק, ואין כוונת הרב לומר שכתר דאריך מקבל שפע מחסד דעתיק.

אמנם בשער רוח הקודש [דף י"א רע"ג ד"ה אמר שמואל שורה ו'] כתב הרב וז"ל: דע כי ג' מיני הארות נמשכים מן אריך למוחין דז"א, האחד הוא שנמשך הארה מן חסד עליון דעתיק המתפשט עד תיקון י"ג דדיקנא דאריך הנקרא מזלא, ומשם נמשכת הארה, עד הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא ומייחד אותם ומזווגם.

ויש לשים לב שבדברי הרב כאן בשער רוח הקודש מבואר אחרת מדבריו בע"ח, בדברי ע"ח מבואר שהדעת המזווגת את או"א, היא דעת שבין אבא לאימא, אך בדברי שער רוח"ק מבואר, שזו הדעת היא הדעת [הפרטית] שיש בין לאבא ובין לאימא והיינו שהיא הדעת שיש גם לאבא וגם לאימא. ואיננה דעת שעומדת בין או"א.

וראה בשער רוח"ק הנדמ"ח מכת"י מהרח"ו [בהוצאת ישיבת אהבת שלום דף ע"ו סע"ב] ששם הגירסא כגירסת ע"ח, והיינו שלא גורסים הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא, אלא הדעת שיש בין אבא לאימא.

וראה בהגהת הגוב"י על שער רוח"ק [הנדפס בשנת תער"ב דף י"ד ע"ב אות ב'] וז"ל: מה שמגיה כאן בלוח הטעויות [וכוונתו ללוח הטעויות הנדפס בשער רוח"ק שנת תרכ"ח] שצ"ל: בין אבא לאימא, וסמך על [הכתוב ב] שער א"א פ"ז, [וכוונת המגיהים לגרוס בשער רוח"ק כגירסת ע"ח, שזו הדעת היא הדעת שבין או"א, ולא הדעת שיש גם לאבא וגם לאימא]. והנראה שנכון הוא כמו שכתוב כאן [ונראה שכוונת הגוב"י להצדיק את גירסת שער רוח"ק הנדפס ששם כתוב שזו הדעת שיש בין [גם] לאבא ובין [גם] לאימא], ושם [בע"ח] צריך להגיה [ולתקן כגירסת שער רוח"ק] עי"ש בהגוב"י אות ה'.

וראה בהגוב"י שעל ע"ח [שער א"א פ"ז דף ס"ד ע"ג אות ה'] שעל מ"ש הרב בע"ח הדעת שבין או"א, כתב וז"ל: כ"כ ג"כ

בשער רוה"ק בתיקון נדר ושבועה וכמ"ש שם בהלוח טעויות שבסוף הספר עי"ש.

וכוונתו שגירסת ע"ח שוה לגירסא המובאת בלוח הטעויות שבשער רוה"ק, [אך בנדפס בשער רוה"ק כתוב אחרת מדברי הרב בע"ח וכנ"ל].

וממשיך הגוב"י וז"ל: וא"כ משמע מכל זה, שיש בחי' דעת בין אבא לאימא, זולת אבא ואמא עצמן. ואותו הדעת [שבין או"א] הוא מקבל מן המזלין, והוא המייחד את אבא ואימא, וכמו שאמר כאן.

שיטת הלש"ם שהדעת שבין או"א היא המזלא

והנה לא מצאתי² מבואר בדברי הרב [האר"י] זלה"ה בשום מקום, מעניינו של אותו הדעת [שבין או"א] מה שהוא. ומכמה מקומות משמע להדיא, כי הדעת אשר בין אבא לאימא ומייחד אותם, הן הן המזלין בעצמן. עי' [בשער] הולדת או"א [שער ט"ז] פ"ו [דף פ"ב ע"א שורה ח' מלמטה] וז"ל: כי או"א הם ב' רישין דאתכללו במזלא והבן זה, ולכן אינם יכולים להזדווג או"א רק ע"י דעת עילאה - שהוא מזל הי"ג דדיקנא.

ומבואר כאן בע"ח שהזיווג של או"א הוא ע"י הדעת שהוא מזל הי"ג. והנה בשלמא אם נאמר כגירסת שער רוה"ק שמהדעת שהוא המזלא נמשך שפע לדעת שיש באבא ולדעת שיש באימא, מוכן היטב שהמזלא הוא הדעת הגורם לזווג את או"א. אך אם נאמר כגירסת ע"ח שמהמזלא נמשך השפע לדעת שבין אבא ואימא, נמצא שהמזלא אינו דעת, והזיווג לא נעשה ע"י המזלא אלא ע"י בחינת הדעת שבין אבא ואימא.

² צריך לדעת שזו ההגה"ה היא מהרב הלש"ם, וכפי שחתם בסוף ההגה"ה הרב שב"ח - שלמה בן חייקל - בעל ספר לשם שבו ואחלמה.

וממשיך הלש"ם [בהגוב"י הנ"ל]: אמנם גם זה פשוט מכמה מקומות, שיש בחינת דעת הן לאבא עצמו והן לאימא עצמה, אבל שיהיה בחינת דעת בין אבא לאימא זולת המזלין, לא מבואר מענינו מה שהוא בשום מקום.

ומסיים הלש"ם ואחר שעמדתי על זה כמה שנים, מצאתי להאר"י זלה"ה בעצמו שהיה מסתפק בזה, והכריע ביותר שהאמת כי הדעת אשר בין אבא ואימא, הוא רק המזלין בעצמן, וכמו שמבואר בשער מאמרי רשב"י פרשת תרומה דף ט' ע"ב שורה ל' [בנדפס דף כ"ג ע"ג בסופו].

למדנו שהרב שב"ח סובר שהעיקר כנוסח שער רוה"ק הנדפס, שמהמזלא שהוא דעת, נמשך השפע לדעת שיש בין לאבא ובין לאמא.

וצריך לדעת שבספר הכללים ללש"ם [ח"א דף כ"ח ע"ב], הביא הלש"ם מקורות מדברי הרב בשמונה שערים, שבחלקם מבואר שהמזלא שהיא דעת היא המזווגת את או"א. ובחלקם מבואר שמהמזלא נמשך שפע אל הדעת שבין או"א, וזו הדעת היא המזווגת את או"א.

ושם ציין הלש"ם לדברי הרב בשעה"כ [דף ל"ה ריש ע"א] שכתב וז"ל: לפי שההוא מזלא נקרא דעת כנודע, כי או"א הם חו"ב, והמזלא הוא הדעת שלמעלה מהם, ולכן נמשך ממנו [מהמזלא] אור גדול אל הדעת אשר בין אבא ואימא. ומבואר בדברי הרב שמלבד המזלא יש בחינת דעת שבין או"א.

וביותר מפורשת הלשון בפע"ח [דף נ"ב סע"א שורה המתחילה החופפת] וז"ל: כי כן אותו מזלא נקרא דעת, ולכן על ידו [של המזלא] ומכוחו, נמשך אור גדול לדעת השני שבין אבא ואימא.

נחזור לדברי הלש"ם בהגהתו על ע"ח שכתב: ואחר שעמדתי על זה כמה שנים, מצאתי להאר"י זלה"ה בעצמו שהיה מסתפק

בזה, והכריע ביותר שהאמת כי הדעת אשר בין אבא ואימא - הוא רק המזלין בעצמן, וכמו שמבואר בשער מאמרי רשב"י פרשת תרומה [דף כ"ג סע"ג].

ולהבנת הכתוב בפרשת תרומה, נפתח תחילה במ"ש הרב בשער מאמרי רשב"י [דף נ' סע"ד], וז"ל: ונמצא כי אבא ואימא מלבישין את הגרון דאריך עד טיבורא דליביה, ודיקנא דאריך נמשכת ומתפשטת על אבא ואימא וחופפת עליהם, ומסתימים כחדא או"א ודיקנא דא"א. וזה מה שאמרו באידרת האזינו דרפ"ט ע"ב, וז"ל: איתנהרו תלת רישין עילאין, תרין רישין, וחד דכליל לון ובמזלא תליין ואתכלילן ביה.

וביאר הרב מי הם תלת רישין אלו וז"ל: והם תרין רישין דאו"א, וחד רישא דכליל לון הוא בחי' מזלא דדיקנא, היורד ומתפשט עד טיבורא דליבא כשיעור קומת אבא ואימא וחופף ומכסה עליהם.

וזהו מה שביאר [באידרא] ואמר, ובמזלא תליין ואיתכלילן ביה, להיות או"א מכוסים וטמונים תחתיו של הדיקנא, ולכן אין אבא ואימא יכולים להזדווג, אם לא ע"י דעת עליון - שהוא המזל דתיקון י"ג והמזל דתיקון ח' דדיקנא דאריך, המתפשט ומכסה עליהם והוא כולל את שניהם ואינון איתכלילן ביה עכ"ל.

והנה בדברי האידרא כתוב: איתנהרו תלת רישין עילאין. ומפרט האידרא מה הם תלת רישין עילאין וכותב: תרין רישין, וחד דכליל לון, ובמזלא תליין ואתכלילן ביה. והיה מקום לחשוב שיש כאן ג' בחי'. תרין רישין [דאו"א], והשלישי חד דכליל לון, ובנוסף לזה יש את המזלא.

אך רבינו האר"י מפרש שכוונת האידרא, שאותו חד דכליל לון - הוא אותו מזלא דתליין ואיתכלילן ביה. ועל אותו מזלא אמר רבינו האר"י וז"ל: ולכן אין או"א יכולין להזדווג אם לא ע"י דעת עליון - שהוא המזל דתיקון הי"ג והמזל דתיקון ח' דדיקנא

דא"א וכו'. ונמצינו למדים שהדעת שהוא המזלא היא מיחדת את או"א.

ומעתה נבין היטב מ"ש הרב בשער מאמרי רשב"י פרשת תרומה [דף כ"ג סע"ג - ו' שורות מלמטה, שעליו ציין הלשם בהגהתו שעל ע"ח הנ"ל], ששם כתב הרב וז"ל: איתנהרו תלת רישין עילאין דהיינו או"א. וחד דכליל לון דהיינו דעת. והנכון דהיינו מזלא, וכדאמר בתר הכי ובמזלא תליין שממנו איתנהרו ונכללו בו, עכ"ל.

והיינו שבתחילה פירש האר"י דמ"ש האידרא: וחד דכליל לון-היינו דעת. ולפי"ז מה שכתוב בהמשך האידרא ובמזלא תלין ואיתכלילן ביה, זהו בחינה אחרת שהיא נוספת על בחינת הדעת שעליה נאמר וחד דכליל לון, וממילא יש כאן ג' בחינות. א, תרין רישין דאו"א. ב, חד דכליל לון - דעת. ג, מזלא.

אך כשרבינו האר"י ממשיך וכותב: והנכון דהיינו מזלא, וכדאמר בתר הכי וכו'. מפורש שעלתה בהסכמתו של רבינו האר"י לפרש, שמה שאמרה האידרא וחד דכליל לון, הכוונה לאותה מזלא [שהיא כוללת ב' רישין דאו"א].

ומכאן הוכיח הלש"ם שאעפ"י שבכתבי רבינו האר"י יש לשונות שמורים, שהדעת שהיא המזלא היא המזווגת את או"א [וכמ"ש בשער רוה"ק דף נ' ע"ד הנ"ל] ויש לשונות אחרים שמהמזלא נמשך שפע לדעת שבין אבא ואימא, וזו הדעת שבין או"א היא המזווגת לאו"א [וכמ"ש בע"ח שער א"א פ"ז ובשעה"כ דף ל"ה רע"א ובפרע"ח].

מ"מ הסכמת רבינו האר"י היא, כמ"ש בשער מאמרי רשב"י הנ"ל, שהדעת שהיא המזלא היא המייחדת לאו"א. וממילא מ"ש בע"ח שער א"א פ"ז [דף ס"ד ע"ג]: שמהמזלא נמשך הארה עד הדעת שבין או"א, אין הדבר כן אלא כמ"ש בשער

רוה"ק ובשער מאמרי רשב"י: שהמזלא שהיא הדעת היא שמייחדת לאו"א.

ומעתה מ"ש בע"ח שער א"א פ"ז: שממזלא מתפשטת הארה עד הדעת שבין או"א, צריך לגרוס כמ"ש בשער רוה"ק [דף י"א רע"ג]: שממזלא נמשכת הארה עד הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא, והיינו לדעת הפרטית שיש גם לאבא וגם לאימא.

ביאור השד"ה והכרם שלמה בדברי הע"ח

אמנם בדברי השד"ה והכר"ש נראה שלמדו שדברי הרב בע"ח לא סותרים לדברי שער מאמרי רשב"י, ונפתח תחילה בדברי הרב כר"ש בביאורו על שער א"א [שער י"ג פ"ז ד"ה ומ"ש עוד כאן ומשם מתפשט], שעל מ"ש הרב בע"ח ומשם מתפשט עוד הארה ההיא עד הדעת שבין אבא ואימא. כתב הכרם שלמה וז"ל: אעפ"י שלכאורה כי הדעת דאו"א [והיינו שבין או"א] הוא עצמו המזל הי"ג, [וא"כ מהו שכתב הרב: ומשם [מהמזלא] מתפשט עוד הארה ההיא עד הדעת שבין אבא ואימא, והרי ההארה שבין או"א, היא עצמה המזלא ואינם ב' דברים].

אלא הכא [שכותב הרב הדעת שבין אבא ואימא], מדבר על הב' דעות [הפרטיות] דאבא ודאימא, דהיינו דעת דאבא לחוד ודעת דאימא לחוד. כמבואר בדרוש הדעת באורך בשער הקדמות [נה"ש דף מ"א ע"ד למטה], ולכן הגירסא בשער רוה"ק [דף י"א רע"ג], כך היא: ומשם [מהמזלא] נמשכת הארה עד הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא.

ונראה שכוונת הכרם שלמה לבאר דמ"ש הרב בע"ח, שממזלא נמשך הארה עד הדעת שבין אבא ואימא. הכוונה עד הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא, כמ"ש בשער רוה"ק. ודלא כפי

שהבין הלש"ם דמ"ש הרב בע"ח הדעת שבין אבא ואימא, הכוונה על דעת שמקבלת ממזל הי"ג, והיא למעלה מהדעות הפרטיות שיש לאבא ואימא, אלא אדרבה גם בע"ח הכוונה שמהמזל נמשך לדעת הפרטית שיש לאבא ולדעת הפרטית שיש לאימא.

וראה גם בפאת השד"ה על שער א"א פ"ז שכתב השד"ה וז"ל: עד הדעת שבין אבא ואימא. נ"ב ר"ל יסודות אבא ואימא וכו'. ושם סיים וכתב: ודלא כהרב שב"ח זלה"ה.

ונראה בהבנת דבריו שהלש"ם הבין שהדעת שבין אבא לאימא [הכתובה בע"ח שער א"א פ"ז], אינה הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא [הכתובה בשער רוח"ק הנדפס וכנ"ל]. אבל הרב כרם שלמה ובפאת השד"ה הבינו עפ"י דרוש הדעת, שגם כשכתב הרב עד הדעת שבין או"א, הכוונה [כמ"ש בשער רוח"ק] עד הדעת שיש בין לאבא ובין לאימא. וזהו שכתב השד"ה יסודות דאבא ודאימא, דהיינו שהדעת שבין או"א היא בחינה פרטית שיש לאבא ולאימא³.

וראוי לזכור שהלש"ם סובר שכל מה שכתב הרב בע"ח [שער א"א פ"ז] שיש בחינת דעת שבין אבא לאימא, [וכן כתב בשער הכוונות דף ל"ה ע"א ובפרע"ח] זה [רק] לפני שרבינו האר"י הכריע שהדעת שבין או"א - היא היא המזל וכנ"ל באורך. אך אחר שהכריע רבינו האר"י שהדעת שבין אבא ואימא היא המזל, ראוי לתקן את דברי הע"ח [בשער א"א פ"ז], שיהיו מתאימים לכתוב בשער רוח"ק שהדעת שבין אבא ואימא היא המזל וכנ"ל.

אמנם מורנו ורבינו השד"ה [הוב"ד בפאת השד"ה על שער א"א פ"ז] הגם שס"ל כלש"ם שהמזל היא המייחדת את או"א, מ"מ

³ וראה באיפה שלימה על אוצרות חיים דף ל"ט ע"ג אות ג' שיסודות דאו"א יקראו דעת עיי"ש.

ס"ל שזו גם כוונת הרב בע"ח, [ואין צריך להגיה הלשון] דמ"ש
בע"ח שמהמזל נמשך השפע לדעת שבין או"א, הכוונה לדעת
שיש בין לאבא ובין לאימא.

וראה עוד בדברי הרב כרם שלמה בביאורו על שער א"א פ"ז
ד"ה מתפשט. ובבאתי לגני שם.